

Het Boek van de Hope des Levens!

Het laatste Bijbelboek neemt in het geloofsleven van Gods kinderen niet de plaats in die het verdient. Ook niet bij hen, die met meer of minder zuiver inzicht ernst maken met de tekenen der tijden. Immers, deze hun ernst heeft weinig aantrekkelijks, zij brengen ons in het sterfhuys der menscheit, bij de dramatische liquidatie van het leven. Al naar hun gemoedsaard is, leiden zij ons het klaaghuis binnen met een „Wee u!“ of met een meewarig „wel gecondoleerd!“ Gevolg van deze instelling is, dat wij in dagen van druk liever de Psalmen van David lezen dan in de visioenen van Johannes blikken, zeggende van zijn Bijbelboek: ook is de allersterkste hoop vergaan! De Catechismus heeft dit anders begrepen, als hij in den éénen Zondag van Christus' Koningschap het Zitten aan Gods Rechterhand en de Wederkomst ten Oordeel aan elkander verbindt. DE GEKROONDE JEZUS IS HET MIDDELPUNT VAN HET BOEK DER OPENBARING, het is het Boek van ZIJN toekomst, daarom is het tegelijk het Boek van de Hope des Levens. Niet met een „wee u!“ vangt het aan, maar met een: ZALIG IS HIJ DIE LEEST EN ZIJN ZIJN DIE HOOREN! Zalig, want ook in deze openbaring Gods wordt gij, dienstknecht van Jezus Christus, gebracht van het grootste kwaad tot het hoogste goed! Deze Johannes mag nog veel sterker en triumphteliker dan de zoon van Zacharias verkondigen: HET KONINKRIJK GODS IS NABIJ GEKOMEN. Wij worden dan ook telkenmale gevoerd in den hemel GODS. Het is helaas waar, de hemel GODS verschilt in menig opzicht van den door ons bepreken en bezongen hemel. Hier geniet de kerk geen otium cum dignitate, hier is niet het emeritaat der heiligen, hier bewijst zij zich GODS TRIUMFERENDE KERK. Dat is niet de kerk, die getriumpheerd heeft, maar die in niet-onderbroken spanning meeleeft met Hem, die uitgaat overwinnende en opdat Hij overwinne. Hier is niet het zachte lied van de zoete stilte, maar hier roepen de heiligen, dat God al Zijne en hunne vijanden in de eeuwige verdorpen zal werpen!

Er is tegenwoordig een journalistiek, die precies weet te vertellen wat er in geheime conferenties van Hitler en Mussolini voorvalt, zelfs de mimiek en de gesticules van deze staatslieden weten zij ons mede te deelen. Daarover grillen wij gaarne! Maar als de Geest ons brengt in Gods Troonzaal, dan weigeren wij vaak binnen te gaan en meten naar aardse verhoudingen en kansen ons een toekomstbeeld af. Hoe heeft de Heiland dit voorzien: als de Zoon des Menschen komt, zal dan het geloof nog gelóóven? Heere, kom onze ongelovigheid te hulp! Doe ons U toch zien, als de Overste van de Koningen der Aarde, geef ons een troon in dit leven als koningen en priesters U en den Vader!

Daarbij vergeten wij niet, dat als Gods hand zal komen over alle vleesch, ook elke onreine vlam op den kandelaar zal worden geblusht. De Nadab's en Abihu's zullen sterven in het Heiligdom dat zij ontwijfd hebben, de Uzzi's zullen nederstorten bij de Ark, die zij in hun bescherming hebben genomen, alle hout, hooi en stoppelen ook in het christelijk leven zullen verbranden. De kerkhervorming is niet maar een feit uit de geschiedenis, er is een ecclesia semper reformanda omdat er leeft de CHRISTUS SEMPER REFORMATOR. Daarom komt het oordeel het éérs over het Huis Gods, opdat wij — dat is ons werk in kerk, staat en maatschappij — met de wereld niet verloren gaan. Er is ook over de Gemeente een verdrukking van tien dagen, maar elke brief aan ieder der Zeven Gemeenten besluit met het troostvolle: DIE OVERWINT! De geschiedenis der Gemeente eindigt niet in het concentratiekamp, niet in het graf, ja, haar kroon wacht niet tot „eens daarboven“. Zij zal ontvangen MACHT OVER DE HEIDENEN om die te hoeden met een ijzeren staf (Openbaringen 2:26—28). Wij worden niet gedwongen om met looden schreden een nacht zonder perspectief tegen te gaan, maar om te verwachten en te haasten tot DE TOEKOMST. (2 Petrus 3:12). Verwachtende DE KOSTELIJKE VRUCHT. (Jakobus 5:7). Staat Israël naar het vleesch bij den klagmuur van een verwoesten tempel, de kerk ziet de drommen van den Gog en den Magog te pletter loopen tegen de muren van de geliefde Stad! (Openbaringen 20:9). Als elke Magi- en Siegfriedlinie zal zijn doorgebroken, zullen de muren van Jeruzalem staan. Want het laatste boek van den Bijbel is het Boek van den val van Babylon, niet van de verwoesting van Jeruzalem. Al de oordeelen in de apocalypse hebben plaats naar den regel van het BOEK DES LEVENS. (Openbaringen 13:8).

DIE hoop moet al ons leed verzachten...

Wij gelooven de TOEKOMST, de Toekomst des Heeren!

N. B.

Zijn vernieuwende werking tot het binnenste van die ziel.

We staan dus weer voor het feit, dat de oude theologen wel degelijk een „inwendige“ roeping kenden, die niet krachtadig was.

Men moet nu niet zeggen, dat deze theologen nog niet tot de rechte formuleering gekomen zijn, en daarom niet te aanvaarden zijn; met welk argument Prof. Hepp, in een nogal vage aantekening, zich onlangs heeft verweerd op een ander punt. Want al is het waar, dat Paréus veelszins nog niet tot de vaste formuleering gekomen is, toch is het ook waar, dat de gereformeerden in hun strijd tegen de Remonstranten, toen het op scherpe formuleering aankwam, hem gebruikt hebben; en eveneens, dat de latere gereformeerden (denk aan ons vorig artikel van 2 Sept. 1938) in deze lijn zijn voortgegaan.

Men maakt soms den indruk van in- en uitredeneeren. Den eenen keer worden theologen van den bloeitijd ons als voorbeeld gesteld; maar den anderen keer worden zij weer op den achtergrond gebracht. Den eenen keer worden theologen van later tijd, op wie Dr. A. Kuyper zich herhaaldelijk beroept, en die ook in de dissertatie van Dr. H. Kuiper over „Calvijn en de gemeene gratie“ met instemming worden aangehaald, geprezen, en den anderen keer terzijde gesteld. Al naar gelang het in de verdediging uitkomt.

Het is dus goed te noteren, dat Trigland inzake de inwendige roeping anders oordeelt dan Prof. Hepp. En het is voor het debat over de gemeene gratie leerzaam, hem te lezen.

Er blijft nog, overeenkomstig Dr. A. Kuyper's eigen wensch, veel studiewerk te verrichten inzake de onderhavige problemen. Maar men komt niet vooruit, wanneer men de methode volgt van Prof. Hepp, die naar rechts en links aanklachten van afwijking van de belijdenis richt, maar tegelijkertijd toont verzuimd te hebben, ernstig studie te maken van wat op bepaalde punten de gereformeerde vaders hebben geschreven. Deze opmerking zouden wij, gelijk vele andere, hebben ingehouden, wanneer het mogelijk was gebleken, verhaal te vinden bij Prof. Hepp op uitgesproken aanklachten. Nu het onmogelijk blijkt, zijn we wel verplicht, de scherpste, die niet wij, maar die hij gekozen heeft, te aanvaarden in de probleemstelling. De winst is daarbij ook dit weer, dat men verder komt zoowel met betrekking tot de algemeene genade-kwestie, i.e. het licht der natuur, alsook voor wat de inwendige roeping betreft. De Dordtsche Leerregels spreken van dat licht der natuur als van een overblijfsel, een residu. Zelfs die gereformeerden uit den reformatietijd, die van het „licht der natuur“ heel wat winst dachten te kunnen oogsten (in „natuurlijke theologie“), hebben op dat begrip van „slechts een residu“ den vollen nadruk gelegd. Alsted b.v. beweert, dat Rom. 1:19—23 o.m. dit leeren wil, dat de duisternis het licht heeft verdonkerd, en alleen maar niet uitgeblusht heeft. Een residu moet men niet tot een klemkrachtig theïetisch beginsel omtooveren. Reeds Trigland waarschuwde tegen Uittenbogaert, die van vonkaken „een groot vyer“ had gemaakt.

K. S.

Het Gemeen Mandaat.

Over het Handboek van Prof. Honig schreven we een en andermaal. We merkten op, dat het boek, blijkens zijn inhoud de facto ingaat tegen den geest van uiteenscheuring, die over ons vaardig wordt ten kwade, zodra men theologische onderscheidingen, optredende binnen het raam der belijdenis, aangrijpt als reden voor debatten als in een bekende brochurereeks zijn geopend. Reeds herinnerden wij er aan, dat Prof. Honig onder verwijzing naar ondergeteekende het begrip van „cultuurmandaat“ in zijn eigen betoog opnam. Sprekende over de bedeeing van Noach tot Abraham, merkt Prof. Honig op, dat de menscheit in die periode verscheiden veranderingen onderging. En daarna lezen we: „Door dat alles werd het mogelijk, dat de menscheit in stand bleef, staten zich vormden, en het in den hof gegeven 'cultuurmandaat' (Schilder) tot Gods eer kon uitgevoerd“.

Later werd mijn aandacht gevestigd op een tweede passage uit Prof. Honig's boek. De eerste is te vinden op blz. 434, de tweede op blz. 540. De auteur spreekt hier over de „bemoenenissen Gods met de heidenwereld“. Men kan ze, aldus Prof. Honig, „onder tweemaal gezichtspunt beschouwen. Men kan ze bezien als het middel, waardoor God een menscheit samenleven, 'opkomen van staten, 'beoefenen van kunst en wetenschap, i.e.w. het machtige en rijke cultuurleven mogelijk heeft gemaakt — en onder dit gezichtspunt spreken wij van de gemeene gratie Gods, die belette, dat de heidenwereld verkeerde in een hel en bewerkte, dat de menscheit haar gemeen mandaat uitvoeren kon. Maar wij kunnen deze bemoenenissen Gods ook bezien uit het oogpunt, dat daarin tot den zondaar deze waarschuwing Gods komt: Laat af, en weet, dat Ik God ben, Ps. 46:11“.

We zien dus, dat Prof. Honig zoowel het cultuurmandaat als het gemeen mandaat opneemt in zijn denken. We willen daarbij nog eens dankbaar den vinger leggen. Als we ons herinneren wat er al zoo van dit „cultuurmandaat“ gemaakt is, hoe er door Prof. Hepp aan vast geknoopt is een verwonderlijk betoog over een „lied van den arbeid“, dat opklanken zou uit mijn werken, en dat de stem der vrije genade zou verzwakken in haar doordringen tot de kerk, dan zijn we dankbaar, dat de gerijpte levenswijsheld van Prof. Honig ook over dit bedrijf de facto vonnis heeft geveld. Ook in dezen is het Handboek een weldaad.

K. S.

den wordt, worden toch onwillekeurig een andere richting uitgeschoven, wanneer men de Canones volledig citeert. Blijkens herhaalde, en over heel zijn boek verspreide uitspraken ziet Dr. Kuyper de gemeene gratie, en ook het licht der natuur, ook als een kracht, die zelf positief vruchten werkt, en worden van die vruchten der gemeene gratie weer prijzende dingen gezegd. Ook staat in de bedoelde passage de uitspraak, dat God in de samenleving dringt tot oordeelsveiling met dat overblijfsel als maatstaf. De Canones daarentegen zeggen, dat de onwedergeboren mensch, en dus ook de mensch in de samenleving, dit licht der natuur nimmer recht gebruikt; dat hij er niets van weten wil, daar een maatstaf van te maken; dat hij het geheel bezoedelt, en zulks op onderscheidene wijze; dat hij het ten onder houdt, onderdrukt (het bekende begrip uit Rom. 1). Niet slechts het licht des Woords staat hij tegen, maar ook het schijnsel van het licht der natuur. Niet slechts de heldere lamp, maar ook het kleinste flitserlichtje wil hij krachtens zijn bedorven aard van den kandelaar weren.

En hiermee wordt door de Dordtsche vaders een rem aangelegd aan elken vurigen geest, die het licht der natuur wil laten zien als ondergrond, waarop te bouwen zou zijn, als basis, waarop trotsche gebouwen van wetenschap en kunst zijn op te trekken, enzovoort. Het geloofsinzicht, dat de Canones hier uitspreken, is niet alleen voor de theologische faculteit, maar voor alle faculteiten van de grootste betekenis. Kuyper heeft dat terdege beseft toen hij het theïetische element (het bestaan van een residu, dat „licht der natuur“ heette) aan alle faculteiten in overweging gaf. Maar het wordt misschien tijd om ook het andere element, dat wij nu ditmaal uit de Canones naar voren brengen, eveneens aan alle faculteiten voor te houden als ons voorwetenschappelijk geloofsbezit.

2

Dit nu verder daargelaten, wijzen we op de conflicten, die terzake van dit „natuurlijk licht“ tusschen Remonstranten en Gereformeerden gerezen zijn. Trigland gaat in zijn „Opuscula“ na, hoe de Remonstrant Uittenbogaert die algemeene genade (het licht der natuur) „drijft“. Vervolgens toont hij aan, dat deze Remonstrantische theorieën van de gemeene gratie niet in staat zijn, Gods genade te verheffen of daaraan recht te doen. En tenslotte zegt hij, hoe dan naar zijn meening te denken is over die algemeene genade.

Dit laatste nu doet hij niet met zijn eigen woorden, doch onder verwijzing naar Paréus. Daartoe citeert hij wat Paréus had opgemerkt tegen den beroemden Roomschen theoloog Bellarminus. Tegenover dezen wil Paréus theïetisch uitwerken wat men te verstaan heeft onder de „hulpe ofte ghenade“. Daaronder verstaan wij, zoo zegt Paréus, de roeping Gods:

1o. uitwendig;

2o. inwendig.

Zoowel de uitwendige als de inwendige heeft twee trappen.

De uitwendige roeping geschiedt:

a. door het boek der natuur en creatuur;

b. door het boek der Schriftuur, en de uiterlijke middelen des Woords, der sacramenten en wonderen.

De uitwendige roeping door het eerste „boek“ is algemeen, d.w.z. alle menschen deelen er in, Rom. 1:20.

De uitwendige roeping door het boek der Schriftuur (c.a.) is niet algemeen, maar zooals andere schrijvers het uitdrukken, „gemeen“, d.w.z. niet alle menschen, maar een deel van de menschen krijgt er gemeenschappelijk mee te maken.

De uitwendige roeping door het boek der natuur is niet genoegzaam om alle menschen te bekeeren, doch wel om hun alle onschuld te benemen.

De uitwendige roeping door het boek der Schriftuur (c.a.) is genoegzaam ter bekeering, maar dan „in een seecker aemien“, „niet simpel“, d.w.z. er moet een genade bijkomen van inwendige beweging en trekking.

Hierna volgt de inwendige roeping. Met wederom twee trappen:

De eerste trap der inwendige roeping is de genade der verlichting, waardoor de menschen geleerd worden den wil Gods en den weg der zaligheid te kennen en te verstaan.

De tweede trap van de inwendige roeping is de genade der vernieuwing door den Geest, die wederbarend is, een krachtige trekking en bekeering.

De eerste trap der inwendige roeping is wel absoluut genoegzaam tot benaming van de onschuld, maar zonder den tweeden trap is ze geenszins genoegzaam tot bekeering.

Daar blijkt dus duidelijk, dat ook Paréus een „inwendige roeping“ kent (dat betekent een roeping, die des menschen psychisch leven raakt), welke volstrekt nog niet „krachtadig“ is. Ten overvloede, en als om alle misverstand hier af te snijden, citeert Paréus een tekst uit 2 Petrus 2. Het is vs. 21, welk vers in de vertaling van Prof. Greijdanus luidt: „Want het ware hun beter, den weg der gerechtigheid niet gekend te hebben, dan (dien) gekend hebbende, terug geweken te zijn van het hun overgeleverde heilige gebod“. Prof. Greijdanus („Korte Verklaring“) zegt van de hier bedoelde menschen, dat zij het evangelie „leerden gelooven, ofschoon, helaas, niet met het diepste hunner ziel“. Dat correspondeert dus met wat wij vonden ook in de Synopla, dat toch wel degelijk hun zieleleven door het evangelie geraakt was, al was de wederbarende Geest niet doorgedrongen met

verwining of
eover het abe
zaamheid, dat
de belijdenis
et adres van
ik, en dat van
Wie zulke ern
lig op die his
zijn klachten
dt nog van
it, dat men in
feer van aan
lat er serieuze
olijven van het
het ergste van
n aanklachten
rde, leert ons
an. Het brengt
en laat ons in
n voor de ge
— dat schept
m in zulke
te bezwe
te opvatten,
t-van-den
Alle kerkelijk
voortgang“ niet
t. Er zijn trou
ordig. Onlangs
over Zondag 2,
ik ze in Zondag
orspronkelijken
dan natuurlijk
preek leek mij
eren studeerde,
en buiten zijn
met een beroe
itteerd, en dat
iek ik hetzelfde
Misschien over
naar het adres

terug te keeren:
ge uitspraak in
sping“ bij Trig
hooren noemen.
met de Remon

ik was het pro
munis). Dr. A.
tie“, II, blz. 11,
tuur“, dat na
even. Hij citeert
sche Leerregels,
wel is door hem
n de Dordtsche
ben uiteengezet,
gen terzake nog

s geeft, is trou
dig vanwege de
gemeene Gratie“
controleeren, en
it op een anders
wordt. Wie mij
doorgeven. Wel
„Licht der Na
ar de hierboven
dig citaat.
Dr. Kuyper wel,
er natuur in ons
mensch door dit
ligmakende ken
m bekeeren kan,
erlijke zaken dit
vordt aangehaald
de mensch) dit
onderschei
en in onge
Waarop dan in
het met het
zoo gaat het
der tien ge
worden „door
bok dit blijft on
ng gemaakt van
der Dwalingen
erwerpt van
rdorvene en
eene genade
licht der na
den val nog
ken kan, dat
ne meerdere,
zalmaken
eive allengs
e kunnen be

n het minst niet,
dt de Canones
i nadruk laat hij
ook hij soms ver
den mensch niet
t tot de bijzondere
s men in Utrecht
naar het centraal
éker jammere, dat
en zijn. Want op
dat hier aangesne